

radi ogiblujemo, med seboj po domače se pogovarjati, nas težko stane oznanujoče besedo Gospodovo; ti pa se spodobi lepa, čista, snažna, gladka in neskvarjena obleka; vsej priprosti kmet, želar, verhovec ali viničar hoté k meši iti, si vsele čisto in snažno opravo ogerne, dobro vedé, da ima v cerkvi, to je, v hramu Gospodovem z Gospodom vseh gospodov govoriti, tedaj čednost; duhovnik pa razkladaje najsvetejši in najblagši nauk bi krožil in brodil v gerdi, nesnažni obliki! Bog nas varuj take derznosti in nespodobnosti! Tedaj sčednimo se vendar; vsej je že dôba ustati iz nesrečnega, pogubnega dremanja in na delo iti, ki nam donese lik, čest in poštenje. Ne mešajmo v propoved nepotrebno tujih besed: bodite „aufrichtig“! v tem „augenblicku“ itd., vsej narod bolje razume, ako mu se veli: bodite odkritega serca, v tem hipu itd.; kako pa bi se Nemcom zdelo, ako bi njihov govornik propovedujoč rekel: „seid“ odkritega serca; „in diesem“ hipu? Gotovo bi rekli, ne ve nemški, pa nas šče hoče učiti, ali pa, da so mu možgani nekoliko poškodovani. Ne kvarimo si mi razumniki svojega lepega jezika, vsej nam se od drugih krajev zadosti pači, gerdi, sprevrča; glejmo rajši, da bo skladba lepa slovenska in govor poprek čeden. Nehotoma se mi je posilila v misel velikanska nespodobnost in neumnost, ki je menda samo pri nas doma, da namreč nekteri gospodje (žalibog duhovniki!) in celó bogoslovci na slovenski nagovor ali vprašanje po neslovenski odgovarjajo. Tako ponašanje sem nedavno opazil pri neki natakariči, ki bivša tujka šče ni se prav privadila slovenščine; omikanemu gospodu ali omikovavcu samemu se to ne pristaja. Taka nespretnost pojdi rakom zvižgat!

(Dal. sl.)

O nižjih šolah.

Če je selo terdo osnovano, se bo na njem tudi močen in visok stan postaviti dal; če so nižje šole dobro opravljene, se bodo na njihovi podlagi tudi višje znanosti varno zidati dale. Ta resnično stoji, da je nikdo podreti ne more. Za naše slovensko slovstvo pa in našo narodno omiko nič potrebnejšega ni, kakor dobra nižja šola. Pišite, govorite, pečajte se za našo izobraženost, kolikor le hočete: vaš govor, vaše prizadevanje bo bob v steno, ako zernje vaših sicer zdravih svetov v neplodno zemljo ali med ternje pada. V nižji šoli se mora seme omike scimiti, da sadunosno drevo iz njega zraste; tû se ima iskrica domo- in narodoljubja ujeti, da pozneje moža greje in s pravo ljubeznijo unéma; tû se naj obrežje zlaga, da se na njem val posvetne napčnosti raztreša. Na nižje šole, na te obračajmo skerbno oči svoje! —

Kaka pa je z učitelji takih nižjih šol? Čem tû povedati, kar sem sam vidil in slišal. Sploh morem reči — dobra in nadepolna. Večina meni znanih učiteljev med ljudstvom se je skerbno slovenščine in vednosti poprijela. Jaz vem gospoda, ki je že sicer sivolas, pa vkijub mlajšim v vseh napredkih s časom čversto korači. Drugega pa hočem očitno imenovati. Ta je gospod Blaž Veranič na gornji Poskavi ne daleč od slovenske Bistrice na Štajarskem.

Dober gojitelj in zraven dober učitelj biti je redka reč. Da je imenovani gospod oboje, tega sem se sam 3. sept. pri javni skušnji prepričal. Pri njem sem vidil pervikrat v svojem življenji slovensko šolo. Otroci bistri, urni, živahni — kakor njihov učnik; branje — razumljivo, s pravilnim postajanjem, pri trohici od otrok razlagano; rajtanje — ko blisk, posebno na pamet, in čemur sem se čudil, natanko po znanstvenih in slovničnih pravilih; slovnica slovenska in nemška — gladko tekoča ko Poskava. Pristaviti še moram, da so otroci dobro razlagali koledarne številke, procente, poprekrajtanje (Durchschnittsrechnung) in več drugih zemljo- in natoroslovnih, se vé da za kmečkoga otročnjaka razumljivih naukov.

Pa tudi serce mlado se ima trebiti in čistiti, veselje

v njem se zbuja, za kratek čas skerbeti. Na to je gosp. učitelj gotovo mislil, da je detco tak lepo peti naučil. Ko sem fanta na paši „Majolko“ peti čul, ga prašam, kje se je te pesmi naučil? V šoli, — mi odgovori.

Zato očitna hvala gospod učitelju gornjeposkavskemu; on ni najemnik, on je domačin.

Menim pa, da je več takih verlih možakov po širokem Slovenskem. Na dan ž njimi! Taki so dobrotniki našega ljudstva.

Kake pa pomočke imajo deželski učitelji pri učenji? Mnoge, hvala Bogu, pa šče vseh najpotrebnejših ne. Najimenitnejši pomočki so jim otročje knjige, slovenski in nemški časniki in nemške kujige. Česa jim šče tû manjka? — Naj povem, kar sem iz ust nekega učitelja slišal.

Iz različnih knjig se sicer dosti sočivja nabere, se dosti krasnega in koristnega naserka, pa kar bi se samo za šolo rabiti dalo, takega slovenski učitelj nima. Kaj mu pomaga nemški šolski časnik, kjer so samo nemške knjige naznanjene, samo za nemške šole veljavne pravila nasvetovane? Kak bi neki v njih vračil za naše šolske potrebe nahajal? — Sto in sto raznih svetov v kotih praznuje, ki bi na mizo javnosti postavljeni stoterne potrebe razkrili in tisuč koristnega prisijali. O koliko rečéh bi se ne dalo govoriti, ako bi le kje govoriti imeli?

Svetujem toraj: naj se kak v šolskih rečéh slovenskega ljudstva veden mož šolskega časnika poprime; ta časnik naj bo nizke cene; osnovan naj bo po licu drugih slovanskih: horvaških ali českkih časnikov; gosp. učitelji pa po deželi naj se za to njim samim najkoristnejšo reč poganjajo.

Kaj takošnega je „napredek sedanjega časa“. Na noge tedaj! — Z Bogom in radostjo! Janković.

Dopisi.

Iz Zagreba 27. septembra. K. Ž. — Nikodar ni brez strank; tako tudi pri nas ne. Pravijo, da v obče stranke niso ovére napredovanju dobre stvari; mar še potrebne in uspešne so; al to samo tačas, kadar posamne stranke — se vé da po raznih potih — eden isti cilj in konec doseči hočejo, ker ena stranka drugi kaže in odkriva nevarnosti, ovinke in neprilčnosti njenega prava. Naposled se najde tako skor zmiraj prava pot, na kateri si stranke rade roke podajo. Pri nas v Zagrebu in menda tudi po drugih krajih na Horvaškem in Slavonskem smo pa razdvojeni, *) ker naše stranki ne težite na eden isti cilj, kakor bi morale, ampak vsaka na drugi, in to — ni dobro. Glavno bojišče naših strank je Zagreb. Ena stranka, in sicer manjša pa derzueja, ktera je javno mnenje že skoro čisto za-se imela, obsega tiste Horvate, ki se ne čutijo Slovane; zato tudi tej stranki ni mar za druge jugoslovanske narode. Ta stranka, kakor sem rekel, nas je že skoro vse pod svojim košom imela. Druga stranka pa objema vse one Horvate, ki svoj poseben ozir imajo za jugoslovanske narode in ki bode v „Pozoru“ dobila svoj organ. Zato je pa tudi „Pozor“ za prvo stranko tern v peti. Kmali izperva je zagnala krik in vik, kakor da bi jo bila „guja ujela“, češ, da se „miti“ proti nji. Kar se mene osebno tiče, sem terdno prepričan, da je to le zgolj osumjevanje a priori, zakaj značaj onih ljudi, od katerih se je govorilo, da so podkupljeni, je takošen, da se kaj takega celó misliti ne more! — Nadjati se smemo mi Slovenci, da bo „Pozor“ tudi nas vzel pod sveje krila, da bo tudi naše prava branil in naše zadeve zastopal. Za tega del ga iskreno priporočam vsem našincom, ki so dozdej primorani bili špogati si ptujih političnih novin. Kakor gospod vrednik v 211 br. „Narod.“

*) Da bi pač „pax nobiscum!“ bilo gêslo vsakega domoljuba sedanji čas in se ne zabila prislovica, da le sloga jači, nesloga tlači! Vred.